

Kompletterad 2021-09-06

Avdelningen för vård och omsorg
Erik Svanfeldt

Rätten till vård i Sverige för personer försäkrade i Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland från och med den 1 januari 2021

Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland lämnade den 1 februari 2020 Europeiska Unionen (EU) med ett **utträdesavtal** träffat i oktober 2019 och godkänt av båda parter. Utträdesavtalet innebar att det mesta under en övergångsperiod fram till den 31 december 2020 i praktisk mening har fortsatt som tidigare och bl.a. inga förändringar skett vad gäller patienters rätt till vård.

Därtill ger utträdesavtalet från 2019 vissa personer försäkrade i Förenade kungariket rätt till vård i EU-/EES-länderna och Schweiz och vice versa i enlighet med förordning 883/2004 även efter övergångsperiodens slut. Dessa personer kan, enligt avtalet, få vård i EU/EES-land och Schweiz enligt villkoren i förordning 883/2004 under förutsättning att de uppvisar det särskilda europeiska sjukförsäkringskort (UK EHIC) som brittiska myndigheter har börjat utfärda. Detta särskilda sjukförsäkringskort (UK EHIC) utfärdas i två varianter – en som gäller i alla EU/EES-länder och Schweiz (pensionär eller gränsarbetare och deras familjemedlemmar) och en variant som bara gäller i det land där personen (t.ex. student) vistas vid årsskiftet 2020/21.

I övrigt var det länge oklart vad som skulle gälla efter årsskiftet 2020/21. Men den 24 december 2020 träffade EU-kommissionen och Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland ett **handels- och samarbetsavtal** jämte protokoll om samordning beträffande social trygghet som började att gälla den 1 januari 2021. Detta avtal ger **rätt till vård även framöver på villkor liknande förordning 883/2004**. Dessutom innebär avtalet att europeiska sjukförsäkringskort utfärdade av Förenade kungariket och andra ”portabla dokument” (intyg S1 om bosättning i annat land och intyg S2 om förhandstillstånd för planerad vård) utfärdade av Förenade kungariket eller EU/EES-land förblir giltiga under en övergångsperiod vars slutdatum ännu inte är fastställt. Dessa dokument kan vara utfärdade före eller under övergångsperioden och förblir giltiga till dess att giltighetstiden har gått ut eller dokumenten återkallats.

EU:s direktiv 2011/24/EU om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård (patientrörlighetsdirektivet) upphör dock att gälla gentemot Förenade kungariket vid årsskiftet 2020/21.

Utöver vad som stadgats i dels utträdesavtalet, dels handels- och samarbetsavtalet, regleras rätten till vård fortsättningsvis i nationell lagstiftning och bilateralt mellan Förenade kungariket och enskilda EU/EES-länder och Schweiz. Sverige och Förenade

kungariket Storbritannien och Nordirland undertecknade 1987 en konvention om social trygghet jämte protokoll om medicinsk vård (bilaga 2 till konventionen) som sedan det svenska EES-inträdet 1994 enbart har tillämpats gentemot Kanalöarna vilka inte omfattas av EU-rätten. Försäkringskassan har gjort bedömningen att detta protokoll om medicinsk vård från och med den 1 januari 2021 ska tillämpas även gentemot Storbritannien och Nordirland. ***Vårdgivarna bör dock i första hand tillämpa de regler som överenskommits på europeisk nivå och efterfråga europeiskt sjukförsäkringskort eller provisoriskt intyg.***

Beträffande ***utlandssvenskar*** (svenska medborgare folkbokförda i utlandet) bosatta i Storbritannien eller Nordirland, omfattas flertalet av dem från och med den 1 januari 2021 av antingen utträdesavtalets eller handels- och samarbetsavtalets regler.

Utifrån ovan nämnda utgångspunkter gäller från och med den 1 januari 2021 följande för medicinsk vård och tandvård i Sverige till personer med brittiskt medborgarskap och/eller bosatta/försäkrade i Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland:

- **Brittiska medborgare bosatta i Sverige**

Brittiska medborgare bosatta och folkbokförda i Sverige, har rätt till sjukvård och tandvård i Sverige på samma villkor som andra personer som är folkbokförda i Sverige.

- **Personer försäkrade i Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland som vistas tillfälligt i Sverige**

Personer försäkrade i Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland kan, genom utträdesavtalet från 2019 eller handels- och samarbetsavtalet från 2020, söka nödvändig vård vid tillfällig vistelse i Sverige mot uppvisande av något av de europeiska sjukförsäkringskort utställda av Förenade kungariket eller ett provisoriskt intyg om innehav av sådant kort (likadant intyg som idag). De kan dessutom få planerad vård mot uppvisande av intyg S2.

Patienterna betalar samma vårdavgift som bosatta inom vårdregionen och regionen fakturerar Försäkringskassan för övriga kostnader på samma sätt som vid vård enligt EU-förordning 883/2004.

Förutom gängse ***europeiskt sjukförsäkringskort (EHIC)*** eller ***provisoriskt intyg***, kan försäkrad i Förenade kungariket även uppvisa något av de särskilda sjukförsäkringskort som brittiska myndigheter nu utfärdar med anledning av bestämmelserna i utträdesavtalet samt handels- och samarbetsavtalet.

Bild på det nya sjukförsäkringskort (UK EHIC) som gäller i alla EU/EES-länder och Schweiz (kortet gäller även i bosättningslandet men en person med ett brittiskt S1-formulär för bosättning i Sverige har rätt till vård här på mer förmånliga villkor genom sin folkbokföring):

Bild på UK EHIC-kort som enbart gäller i det land som innehavaren vistas i vid årsskiftet 2020//21:

Observera! För bruk i Sverige behöver landskoden vara SE (istället för FR). Brittiska EU-kort med en annan landskod, t.ex. FR, DE, DK, NO, FI, med mera, ger inte rätt till vård i Sverige.

Från och med januari 2021 utfärdar Förenade kungariket dessutom ett helt nytt **"UK Global Health Insurance Card" (UK GHIC)** som fyller samma funktion som ett europeiskt sjukförsäkringskort:

För personer bosatta i Nordirland finns en variant av detta kort (UK GHIC NI) utan flagga i bakgrunden:

Bosatta i Nordirland kan välja om de vill ha UK GHIC med flagga eller UK GHIC NI utan flagga.

Under övergångsperioden från EU-utträdet den 1 februari 2020 till den 31 december 2020, utfärdade Förenade kungariket ett europeiskt sjukförsäkringskort utan EU-logotyp som gäller även efter övergångsperiodens slut:

I det fall en patient inte kan presentera något giltigt intyg (EHIC/UK EHIC/UK GHIC/ provisoriskt intyg) men ändå anser sig vara omfattad av bestämmelserna i utträdesavtalet eller handels- och samarbetsavtalet, kan patienten eller vårdgivaren kontakta *NHS Business Services Authority (NHSBSA)* för att begära ett provisoriskt intyg.

- **Protokollet om medicinsk vård**

Från och med den 1 januari 2021 är förordning 883/2004 inte längre är tillämplig i förhållande till Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland, med undantag för personer som omfattas av bestämmelserna i utträdesavtalet. Därför har Försäkringskassan gjort bedömningen att det mellan Sverige och Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland bilaterala protokollet om medicinsk vård från 1987 från och med den 1 januari 2021 är tillämpligt gentemot hela Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland. ***Vårdgivarna bör dock i först hand tillämpa de regler som överenskommit på europeisk nivå och efterfråga europeiskt sjukförsäkringskort (EHIC, UK EHIC eller UK GHIC) eller provisoriskt intyg enligt ovan.***

Protokollet om medicinsk vård innebär att person bosatt i Storbritannien och Nordirland under tillfällig vistelse i Sverige har rätt till medicinsk vård inkl. läkemedel som av kliniska skäl anses omedelbart nödvändig. Vård som kan vänta tills personen har återvänt till Storbritannien eller Nordirland ska inte ges. Bedömningen ska göras utifrån längden på den tillfälliga vistelsen i Sverige.

Patienten betalar samma vårdavgift som bosatta inom den regionen där vården söks. Vårdregionen fakturerar Försäkringskassan (NAVV Visby) för den resterande vårdkostnaden. Ersättning lämnas mot en specificerad vårdräkning tillsammans med en kopia av patientens ID-handlingar (pass eller försäkringsintyg) som styrker bosättning i Storbritannien eller Nordirland. Vård kan ges mot uppvisande av brittiskt pass, så

länge det inte framkommer något av personens pass eller av personens uppgifter i övrigt att vederbörande är bosatt utanför Storbritannien eller Nordirland. Räkningen ska baseras på priserna enligt gällande riksavtal för utomlänsvård.

För planerad vård gäller att person bosatt i Storbritannien och Nordirland själv betalar hela vårdkostnaden (utomlänsavgift).

För akut tandvård gäller att patienten betalar samma vårdavgift som bosatta inom regionen. I de fall det rör tandvård för en person som är äldre än 23 år och som ryms inom det statliga tandvårdsstödet, fakturerar vårdregionen Försäkringskassan genom inrapportering av hela vårdkostnaden i Försäkringskassans elektroniska system för statligt tandvårdsstöd. Patienten betalar den del som Försäkringskassan inte ersätter. För barn och unga som inte har fyllt 24 år lämnas ersättning mot en specificerad vårdräkning som skickas till NAVV Visby. I samband med inrapporteringen bifogas en kopia av patientens ID-handlingar (pass eller försäkringsintyg) som styrker bosättning i Storbritannien eller Nordirland. För planerad tandvård betalar patienten själv hela vårdkostnaden.

- **Utlandssvenskar bosatta i Storbritannien och Nordirland**

Flertalet utlandssvenskar bosatta i Storbritannien och Nordirland omfattas från och med den 1 januari 2021 av antingen utträdesavtalets eller handels- och samarbetsavtalets regler beträffande rätt till vård mot uppvisande av europeiskt sjukförsäkringskort (EHIC), de ny särskilda europeiska sjukförsäkringskort (UK EHIC och UK GHIC) som brittiska myndigheter har börjat utfärda eller provisoriskt intyg om EHIC. De kan dessutom få planerad vård mot uppvisande av intyg S2. Utlandssvenskar bosatta i Storbritannien och Nordirland som har ett svenskt S1-intyg registrerat kan få vård mot uppvisande av Försäkringskassans intyg FK5163.

Men om inget av avtalen mellan EU och Förenade kungariket är tillämpliga, har utlandssvensk bosatt i Storbritannien och Nordirland rätt till vård på de villkor som stadgas i ovan nämnda protokoll om medicinsk vård från 1987.